

De bijdrage van de or bij energie-omschakeling

Or en Klimaat-akkoord

Het Klimaatakkoord is er om verdere opwarming van de aarde tegen te gaan. Bedrijven en instellingen moeten anders gaan werken. Wat kan de or hieraan bijdragen?

1. Het klimaatakkoord

Milieuvervuiling en de opwarming van de aarde hebben te maken met de manier van produceren en consumeren, het economisch systeem. Dat moet anders, willen we de gevolgen voor mens en milieu een halt toe roepen. Dat zegt het klimaatakkoord van Parijs dat door zo'n 200 landen is ondertekend. Het akkoord trad op 4 november 2016 in werking. De uitstoot van broeikasgassen zoals CO₂, moet worden teruggedrongen en de opwarming van de aarde moet worden beperkt tot maximaal 2 graden, of liever 1,5. De uitkomst van die klimaatconferentie werd met veel vreugde ontvangen. Er is ook kritiek dat de afspraken niet ver genoeg gaan. Zo zijn er geen afspraken gemaakt over de vervuilende lucht- en scheepvaart.

2. EU-wet

Ook de EU ondertekende het klimaatakkoord en in april 2018 nam het Europees Parlement daarvoor nieuwe klimaatwetgeving aan. Die verplicht lidstaten de uitstoot vanaf 2021 via jaarlijkse doelen te verlagen. In 2030 moet deze uitstoot gemiddeld 30 procent lager zijn dan in 2005. De ener-

gie-omschakeling in de bedrijven en instellingen speelt daarbij een grote rol. Per land moest een eigen werkplan komen. Het klimaatakkoord van Nederland is het afgelopen jaar uitgewerkt.

3. Uitwerking Nederland

De organisatie is als volgt. Landelijke is er een coördinerende groep, het Klimaatberaad, onder leiding van Ed Nijpels. Het Klimaatberaad bestaat uit de voorzitters van de sectortafels en maatschappelijke organisaties, medeoverheden en niet-gouvernementele organisaties (ngo's). Er zijn 5 sectortafels, te weten de sectortafel gebouwde omgeving, mobiliteit, industrie, landbouw en landgebruiken en elektriciteit. Daaronder per sectortafel verschillende werkgroepen en daarnaast nog taakgroepen voor overlappende thema's als bijvoorbeeld financiering, arbeidsmarkt, kennis, etc. De afgelopen tijd hebben zo'n honderd bedrijven, overheden en maatschappelijke organisaties op deelgebieden onderhandeld en zijn maatregelen uitgewerkt. Op 28 juni 2019 is deze uitwerking, het Nederlandse klimaatakkoord, gepresenteerd door minister Wiebes van Economische Zaken en Klimaat.

4. Het parlement aan zet

Minister Wiebes wil de klimaatplannen laten doorrekenen. De verwachting is dat deze doorrekening, naar de Tweede Kamer gaat. Na het Kamerdebat wordt het akkoord op hoofdlijnen met commentaar en aanvullende opdrachten teruggestuurd naar de onderhandelaars van bedrijven, overheden en maatschappelijke organisaties. Die hebben dan tot einde 2019 om de maatregelen concreet te maken en van een handtekening te voorzien. Dan gaat men in de sectoren vanaf 2020 aan de slag.

5. Bedrijven en instellingen

Afhankelijk van de sector, het soort productie en de dienstverlening zijn er hoofdzaken. Ten eerste moeten bedrijven met veel CO₂-uitstoot maatregelen ontwikkelen om dat terug te dringen, bijvoorbeeld in de industrie en de landbouw. Deels kan men meeliften op landelijke plannen maar de uitwerking dient wel in het eigen bedrijf te gebeuren. En daar kan de or een rol bij spelen. Ten tweede is er het gasgebruik. Hoe kan men overgaan op meer elektriciteit, bijvoorbeeld via zonnepanelen, groene stroom en windenergie. Maar ook besparingsmaatregelen zijn hierbij van belang. Welke daarvan vindt de or goed werken en wat niet? Ten derde kan het gaan om de afvalstromen van het bedrijf of de instelling (bijvoorbeeld een ziekenhuis). Een vierde punt is het machinepark en de

mobilititeit. Hoe ziet het wagenpark en de logistiek eruit en wat wordt onnodig van hot naar her gesleept. Wat is daaraan te verbeteren en hoe dan?

Een vijfde punt is dat het bedrijf delen van de productie moet sluiten of reorganiseren. Of een complete fabriek dient een minder belastende klimaatproductiewijze te ontwikkelen. Ten zesde gaat het bij die veranderingen erom in het bedrijf of de instelling kennis en ervaring op te bouwen, er mensen voor aan te stellen, taakgroepen op te richten en ook materiaal als checklisten, onderzoeksmethode, informatiesystemen en software voor dat alles te bouwen, om een en ander te kunnen rapporteren en te monitoren. Ten zevende hebben we te maken met functies en afdelingen die gesloten worden, ingekrompen of anders moeten gaan werken. Werknemers gaan weg of krijgen andere functies. Met het personeel dient de klimaataanpak in het bedrijf ook aan de orde te komen via werkoverleg, opleidingen en omscholing. Ten achtste verandert ook voor werknemers het klimaat, zowel binnen als buiten. Hoe slechter worden de werkomstandigheden en welke beschermingsmaatregelen, afhankelijk van de functie, kunnen er worden genomen?

6. De WOR en klimaat

Het begrip klimaat is niet in de wet op de ondernemingsraden (WOR) te vinden. Via de bijzondere bevoegdheden van de or kom je wel verder. Aan de basis daarvan ligt het informatierecht. Om mee te kunnen praten en meebe-

Extreem weer als gevolg van klimaatverandering:
orkanen naderen de Caraïbische eilanden en de kust van Florida

slissen dient een ondernemingsraad over informatie te beschikken. Zonder "meeweten" is het moeilijk "meebeslissen" over maatregelen voor het klimaat. Interessant is ook dat een ondernemer verplicht is alle informatie aan de ondernemingsraad te verstrekken waar hij om vraagt. Over het klimaat kan de ondernemingsraad aangeven welke informatie hij nodig denkt te hebben. Wil de or dat het bedrijf of de instelling klimaatmaatregelen gaat nemen dan kan de or ook voorstellen doen via het initiatiefrecht van artikel 23, WOR.

Daarna komt de or uit op het adviesrecht (artikel 25, WOR). Bij het klimaat kan het gaan om belangrijke economische en organisatorische besluiten of investeringen. Maar ook het instemmingsrecht (artikel 27, WOR) kan aan de orde zijn, bijvoorbeeld opleidingen, werkoverleg of arbeidsomstandigheden. Kortom, er is genoeg klimaat-gereedschap in de WOR.

7. Met klimaat aan de slag

Klimaat en energie-omschakeling zijn omvangrijke en langdurige onderwerpen met veel deelthema's. Het is complex, weinig maatregelen zijn al uitge-

werkt en er spelen verschillende belangen. En per bedrijf ook weer andere zaken. Laat je niet voor een karretje spannen. Een duurzame onderneming met een gezonde duurzame productiewijze is in het belang van allen. Meedenken en meewerken aan een bedrijfsbreed klimaatbeleidsplan is een goede kans.

Vind jij als or-lid het interessant je te specialiseren in het klimaat en de energietransitie dan kun je goed aan de slag. Je kan een or-commissie Klimaat oprichten en daar zitting in nemen. Je kan een opleiding op deelthema's volgen; daar kun je in je werk of loopbaan ook wat aan hebben. De hele or kan het onderwerp klimaat in het cursusprogramma zetten, zich laten voorlichten en dat in een werkplan verder uitwerken. Een mooie start in praktijk is een onderzoekje via bijvoorbeeld een checklist klimaat. Via een rondgang in het bedrijf kan informatie worden verzameld en in een or-vergadering op een rij gezet. Daarna kan dit uitmonden in een or-klimaatbeleidsnotitie die in de Overlegvergadering kan worden gepresenteerd en besproken. Het zou mooi zijn als dat een bijdrage levert aan een meerjarig bedrijfsklimaat-beleid. In de besluitvorming en uitvoering van maatregelen kunnen de klimaatspecialisten van de or een goede rol vervullen. De or hoeft niet af te wachten tot een adviesaanvraag over de investering in zonnepanelen. **7**

NIKO MANSHANDEN
ADVISEUR MEDEZEGGENSCHAP

Verder lezen

<https://www.klimaataakkoord.nl/>
<https://www.ser.nl/nl/actueel/Nieuws/onderhandelingen-klimaataakkoord>
<https://www.awvn.nl/werken-onder-zomerse-omstandigheden/>
<https://www.fnv.nl/acties/energietransitie>
<https://www.milieucentraal.nl/klimaat-en-aarde/>
<https://milieudefensie.nl/klimaataakkoord>